

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจุบันนี้เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า สื่อวิทยุกระจายเสียงมีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันของประชาชน สังคม และประเทศชาติ บทบาทและหน้าที่ของวิทยุกระจายเสียงในฐานะสื่อมวลชนที่เราสามารถวิเคราะห์ได้ในปัจจุบันคือ หน้าที่ในด้านให้ข่าวสาร หมายถึง สื่อวิทยุต้องทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแล และรายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างทันทั่วถึง โดยข่าวสารนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น หมายถึง การที่สื่อวิทยุทำหน้าที่ในการแสดงความคิดเห็นโดยเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นแล้วนำไปสู่การโน้มน้าวใจได้ หน้าที่ในการให้ความรู้และการศึกษา หมายถึง สื่อวิทยุต้องทำหน้าที่ในการให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเพื่อพัฒนาบุคคลรวมถึงประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและใช้ในการประกอบวิชาชีพ และหน้าที่ในการให้ความบันเทิง หมายถึง สื่อมวลชนและความบันเทิงเป็นของที่อยู่คู่กันตลอดเวลา โดยหน้าที่ของสื่อวิทยุในการให้ความบันเทิงมี 3 ลักษณะ คือ หน้าที่ในการให้ความบันเทิงโดยตรง หน้าที่ในการให้ความบันเทิงโดยแฝงความรู้ทางอ้อม และหน้าที่ในการให้สาระบันเทิง¹

คุณลักษณะที่สำคัญของวิทยุกระจายเสียงคือ การที่วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สามารถส่งข่าวและเข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง และทันสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในชนบท กล่าวคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องที่ชนบทหรือถิ่นทุรกันดารสามารถรับรู้ข่าวสารและความบันเทิงผ่านวิทยุกระจายเสียงที่สามารถส่งคลื่นกระจายเสียงครอบคลุมรัศมีที่กว้างขวางและไกลจากตัวเมือง นอกจากนี้สื่อวิทยุกระจายเสียงยังเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้ง่ายกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ อาทิ สื่อโทรทัศน์ กล่าวคือ โทรทัศน์มีราคาที่สูงกว่าวิทยุมาก ทำให้ประชาชนที่มีฐานะยากจนไม่สามารถซื้อโทรทัศน์ได้ แต่สามารถเลือกซื้อวิทยุได้

¹ ภัทรวลี นิติเกษตรสุนทร, “บทบาทหน้าที่ของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์, หน่วยที่ 3 (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545), น. 109-120.

วิทยุได้ และสื่อสิ่งพิมพ์ กล่าวคือ ผู้ที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ได้ จำเป็นต้องมีความรู้หรือสามารถอ่านหนังสือได้ หากแต่สื่อวิทยุไม่จำเป็นต้องมีความรู้หรือสามารถอ่านหนังสือได้ เนื่องจากเปิดรับโดยใช้การฟังเท่านั้น ดังนั้น การที่สื่อวิทยุเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท ทางราชการจึงได้จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงขึ้นตามส่วนภูมิภาค ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อบริการข่าวสารให้ประชาชนในชนบทได้รับฟังให้มากขึ้น โดยมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางบริการข่าวสาร ทั้งนี้ สถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยนั้นอยู่ในความรับผิดชอบหลายกรมและหลายหน่วยงาน เช่น กองทัพบก กองทัพอากาศ กองทัพเรือ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น³ โดยปัจจุบันสถานีวิทยุกระจายเสียงที่เกิดขึ้นในส่วนภูมิภาคมีรวมทั้งหมด 446 สถานีทั้งในระบบ AM และ FM

อย่างไรก็ตาม สถานีวิทยุกระจายเสียงในส่วนความรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในกรุงเทพมหานครมี 3 สถานี และในส่วนภูมิภาคมีทั้งหมด 44 สถานี ทั้งนี้รวมถึงสถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 ค่ายพระพุทธยอดฟ้า จังหวัดกาญจนบุรี ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งเป็นหนึ่งในความรับผิดชอบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในส่วนภูมิภาคด้วย

โดยส่วนใหญ่สถานีวิทยุตำรวจตระเวนชายแดนถูกก่อตั้งขึ้นตามจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความสมานฉันท์ของคนในจังหวัด ให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่กับตำรวจตระเวนชายแดนหรือการปฏิบัติการทางจิตวิทยากับประชาชน รวมถึงดูแลและรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่ายตำรวจตระเวนชายแดนถูกก่อตั้งขึ้นจำนวนทั้งหมด 10 สถานี โดยมี 9 สถานีที่ถูกก่อตั้งตามจังหวัดต่าง ๆ และมีความถี่ระบบ FM และอีก 1 สถานีที่ถูกก่อตั้งขึ้นในกรุงเทพมหานครโดยมีความถี่ระบบ AM

สถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) ค่ายพระพุทธยอดฟ้า จังหวัดกาญจนบุรี ถือเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่ายของตำรวจตระเวนชายแดนได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2526 และได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2528 โดยมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง คือ เพื่อดำเนินการเผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรม และปฏิบัติการจิตวิทยา

³ บำรุง สุขพรรณ, “อิทธิพลของวิทยุกระจายเสียงช่วยส่งเสริมความเจริญในชนบท,” กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ท., ม.ป.ป.

มวลงกับประชชนในพื้นที รวมถึงเพื่อรักษาควมรียบร้ยและควมมั่นคงของชาติ ซึงเป็น วัตถุประสงคทียังคงสอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงคหลักของการก่อตั้งสถานี วิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ทีมีนโยบาย ในการก่อตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนทั้ง10 สถานี คือ เพื่อเผยแพรข่าวสาร สารคดี บันเทิงและกิจการต่าง ๆ ของตำรวจตระเวนชายแดน และ เพื่อปฏิบัติการทางจิตวิทยา โฆษณาต่อต้านลัทธิฝายตรงข้ามร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ ⁴ ยิ่งไปกว่านั้น สถานี วิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที 13 ค่ายพระพุททยอดฟ้า จังหวัดกาญจนบุรี มีกำลัง สงไปยังอาณาบริเวณจังหวัดรอบ ๆอีก 3 จังหวัดด้วย คือ สุพรรณบุรี ราชบุรี และนครปฐม อย่างไร ก็ตาม ปัจจุบันนี้ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที 13 ค่ายพระพุททยอดฟ้า จังหวัดกาญจนบุรี ได้เข้าสู่ระบบให้เช่าเวลา โดยมีผู้ร่วมดำเนินกิจการคือ บริษัท ที-แมสส์ จำกัด ทั้งนี้ การจัดรายการต่าง ๆทางสถานีนันยังคงยึดวัตถุประสงคเดิมเป็นหลัก ตลอดจนวัตถุประสงค ใหม่ทีมุ่งเน้นในด้านประชาสัมพันธ์ข่าว ให้ความรู้และข่าวสาร รวมถึงควมบันเทิงแก่ประชชน ตามสัดส่วนทีสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดคือ 1. ภาคควมรู้ ร้อยละ 30 2. ภาคข่าวร้อยละ 20 3. ภาคบันเทิง ร้อยละ 30 4. ภาคโฆษณา ร้อยละ 20

นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที 13 ค่าย พระพุททยอดฟ้า จังหวัดกาญจนบุรี ถือเป็นคนล้นวิทยุหลักของจังหวัดกาญจนบุรีทีก่อตั้งและอยู่คู่ กับประชชนในจังหวัดกาญจนบุรีมาเป็นระยะเวลามากกว่า 21 ปี อย่างไรก็ตาม แม้คนล้น วิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที 13 ค่ายพระพุททยอดฟ้า จังหวัดกาญจนบุรี ได้ ดำเนินการมาเป็นเวลานานแล้ว หากแต่ยังไม่เคยได้มีการสำรวจถึงการเปิดรับฟังและการใช้ ประโยชน์จากคนล้นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที 13 (FM 97.75 MHz) แต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในการศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการทางคนล้น วิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที 13 (FM 97.75 MHz) ว่าประชชนมีพฤติกรรม การเปิดรับมากน้อยเพียงใด และมีการใช้ประโยชน์จากการรับฟังรายการทางคนล้นวิทยุกระจายเสียง ตำรวจตระเวนชายแดนที 13(FM 97.75 MHz) อย่างไรบ้าง ทั้งนี้จะขอมุ่งไปในเรื่องการใช้ประโยชน์ จากการปฏิบัติการทางจิตวิทยาและควมมั่นคงของชาติ ซึงถือเป็นนโยบายหลักในการก่อตั้ง สถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดน

⁴กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, “สถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวน ชายแดน,” เอกสารทางราชการ, 2530. (ัดสำเนา)

อย่างไรก็ตาม จากการที่สถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) ปฏิบัติตามนโยบายหลักของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนนั้นได้มีรายการวิทยุหลักที่สำคัญและออกอากาศเป็นประจำ รวมถึงได้รับความนิยมจากผู้ฟัง โดยสามารถแบ่งเป็นหมวดดังต่อไปนี้

ภาคข่าวและสาระความรู้

1. รายการลุงพรจัดสารพัดข่าว
2. รายการตชด.สัมพันธ์
3. รายการสื่อเสียงไท

ภาคบันเทิง

1. รายการแมสส์เรดิโอ
2. รายการมิวสิกฟอร์ยู
3. รายการดีไลท์เอฟ.เอ็ม.

ทั้งนี้ผลที่ได้จากการศึกษาเพื่อเป็นการประเมินถึงคุณภาพของคลื่นวิทยุและเป็นแนวทางในการผลิตและปรับปรุงรายการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) ของผู้ฟังในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์ทั่ว ๆ ไป และการใช้ประโยชน์จากปฏิบัติการทางจิตวิทยาและความมั่นคงของชาติ จากการรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) ของผู้ฟังในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

สมมติฐานการศึกษา

1. ผู้ฟังที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์ทั่ว ๆ ไปจากการรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) แตกต่างกัน

2. ผู้ฟังที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์จากปฏิบัติการทางจิตวิทยาและความมั่นคงของชาติ จากการรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) แตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบสำรวจเบื้องต้น โดยมุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมการเปิดรับฟังและการใช้ประโยชน์จากสถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 ค่ายพระพุทธรูปอดฟ้า จังหวัดกาญจนบุรี คลื่นความถี่เอฟ เอ็ม 97.75 เมกะเฮิร์ตซ์เท่านั้น โดยกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาคือ ประชาชนที่รับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) ซึ่งอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

รายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) หมายถึง รายการวิทยุกระจายเสียงที่ออกอากาศทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 ผ่านคลื่นความถี่เอฟ เอ็ม 97.75 เมกะเฮิร์ตซ์ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทุกวัน ตั้งแต่เวลา 05.00-24.00 น. โดยรายการที่ออกอากาศแบ่งเป็น 2 ภาค คือ 1. ภาคข่าว (ข่าวทางราชการและข่าวท้องถิ่น) และสาระความรู้ ประกอบด้วย รายการข่าวท้องถิ่น รายการข่าวทางราชการ และรายการสาระน่ารู้ต่าง ๆ 2. ภาคบันเทิง ประกอบด้วย รายการบันเทิงต่าง ๆ

ผู้ฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) หมายถึง ประชาชนผู้รับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) ที่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) หมายถึง พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) ซึ่งประกอบด้วย ความถี่ในการเปิดรับฟังรายการระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการ ช่วงเวลาในการเปิดรับฟัง รายการที่ชื่นชอบมากที่สุด และลักษณะของการเปิดรับฟังรายการ

การใช้ประโยชน์จากการเปิดรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) หมายถึง การใช้ประโยชน์จากการได้รับการตอบสนอง

ความต้องการในด้านทั่ว ๆ ไป และการใช้ประโยชน์จากการได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านการปฏิบัติการทางจิตวิทยาและความมั่นคงของชาติของผู้ฟังในการรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz)

การใช้ประโยชน์ทั่ว ๆ ไปจากการเปิดรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) หมายถึง การใช้ประโยชน์จากการได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านทั่ว ๆ ไป ได้แก่ ทำให้ทราบข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ข่าวสารท้องถิ่นและข่าวสารทั่วไป ได้ข้อมูลและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและช่วยตัดสินใจในชีวิตประจำวันได้ มีการเสริมความรู้เพิ่มมากขึ้น ทำให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ สามารถได้ข้อมูลเพื่อสนทนา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ทำให้ได้ข้อมูลและความรู้ส่งเสริมประกอบอาชีพได้ความบันเทิงและความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียดจากภารกิจ ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ช่วยเป็นเพื่อนแก้เหงา และช่วยคลายความเบื่อหน่ายของผู้ฟังในการรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz)

การใช้ประโยชน์จากปฏิบัติการทางจิตวิทยาและความมั่นคงของชาติจากการเปิดรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz) หมายถึง การใช้ประโยชน์จากการได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านการปฏิบัติการทางจิตวิทยาและความมั่นคงของชาติ ได้แก่ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจ ทำให้เกิดความรู้สึกมีความสามัคคีและความสมานฉันท์ ทำให้เกิดความรู้สึกรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงในชีวิตประจำวันของผู้ฟังในการรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz)

ปฏิบัติการทางจิตวิทยาและความมั่นคงของชาติ หมายถึง นโยบายในการป้องกันรักษาความเรียบร้อย ความสงบตามแนวชายแดน รวมถึงความมั่นคงของชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมกรรมการเปิดรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz)

2. ทำให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์ทั่ว ๆ ไป และการใช้ประโยชน์จากปฏิบัติการทางจิตวิทยาและความมั่นคงของชาติ จากการรับฟังรายการวิทยุทางคลื่นวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 (FM 97.75 MHz)

3. เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง ตลอดจนพัฒนารายการให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังมากยิ่งขึ้น

